

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
СОЦІОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ:
АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНА ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА**

**МАТЕРІАЛИ
ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
*(м. Ужгород, 14 вересня 2018 року)***

Ужгород – 2018

Трубавіна Ірина Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор

професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

м.Харків, Україна

trubavina@gmail.com

З ДОСВІДУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ ЄС ЩОДО ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬО – ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

У м.Бердянську кількість внутрішньо-переміщених осіб складав на початку військового конфлікту 1:5 щодо місцевих жителів, у 2017 р. – 1:10. Така кількість переселенців склала велике навантаження на соціальну інфраструктуру міста та громаду міста. Тому для підтримки громади ЄС виділило кошти на проект для підтримки ВПО та громади міста Бердянська в розмірі близько 1 300 000 євро. В рамках проекту нами проводилися тренінги з місцевими фахівцями міськради щодо виїзної мультидисциплінарної команди для навчання інформаційно-роз'яснювальній роботі з ВПО, які були новими клієнтами соціальних служб і мультидисциплінарна робота працівників усіх установ була новим напрямком роботи для них, окрім територіальних центрів. До того ж місця компактного проживання ВПО не були раніше об'єктами соціальної роботи соціальних працівників міста, оскільки соціальна робота здійснюється лише на засадах добровільності прийняття соціальних послуг, а в місцях компактного проживання мешкають переважно пенсіонери, інваліди, сім'ї з дітьми, дистантні сім'ї, багатодітні сім'ї. Їм потрібна перш за все матеріальна допомога, а про можливості соціальних послуг у вирішенні їх проблем вони не знали, тому не зверталися до соціальних служб, які не дають велик матеріальну допомогу чи виплати. Було виявлено, що соціальні працівники міськради не володіли знаннями про роботу в МКП, про їх контингент, його потреби, тим більше вони не володіли знаннями та вміннями щодо надання їм адресних соціальних послуг. В рамках проекту тренінг «Організація проведення інформаційно-роз'яснювальної соціальної роботи для ВПО» було успішно проведено з 18.09.2017 по 22.09.2017, що забезпечило досягнення поставленої мети – подолання прогалин місцевих установ із надання соціальних послуг у проведенні виїзної інформаційно – роз'яснювальної роботи для ВПО у місцях компактного проживання. Учасниками тренінгу стали 20 осіб — соціальні працівники, психологи, юристи міськради, які є потенційними учасниками мобільних мультидисциплінарних виїзних груп для проведення інформаційно – роз'яснювальної роботи

для ВПО, що мешкають на території Бердянська.

Програма підготовки будувалася на компетентнісному, родиноцентричному, діяльнісному підходах і передбачала ознайомлення учасників з теоретичними і практичними аспектами виїзної інформаційно-роз'яснювальної соціальної роботи для роботи з ВПО в МКП. Ми формували ключові і професійні компетентності у соціальних працівників для такої роботи. Ми вважали, що потрібно ознайомити соціальних працівників з проблемами ВПО в МКП в теорії і на практиці, підготувати їх до візиту в МКП і спілкування з громадою з числа ВПО, показати їм концепції, зміст та методи проведення виїзної інформаційно-роз'яснювальної роботи, провести заходи із згуртування колективу і формування мобільних груп для виїздів в МКП, навчити користуватися методами діагностики проблем ВПО в МКП і соціального інспектування сімей, обстежувати сім'ї, навчити соціальних працівників спілкуватися з ВПО в МКП, вирішувати конфлікти з ними. Зміст навчання будувався з урахуванням теорій змісту навчання за І.Я.Лернером, В.В.Краєвським і переліку компетентностей соціального працівника для такої роботи, які ми окремо визначали. Після теоретичного дводенного блоку занять було проведено 3-денна практику у вигляді виїзного заняття в реальних умовах МКП, де новостворені команди працювали із ВПО за підтримки тренерів. 3 дні мобільної інформаційної соціальної роботи включали інтенсивну та поглиблену роботу для вирішення виявлених проблем або прогалин. Тренери здійснювали нагляд за чотирма підгрупами в місцях поселення ВПО в санаторії «Парус» на практичних заняттях та індивідуальних консультаціях, що проходили ще в художньому музеї ім. Бродського, куди були запрошені ВПО з МКП.

Наведемо зміст навчання кожного дня [1]:

1 день: познайомили учасників тренінгу, обумовили правила, виявили очікування; виявили рівень сформованості професійної компетентності працівників; ознайомили із статистичними даними ВПО в регіоні, області, МКП; дали характеристику соціального статусу даної кате-

горії осіб; познайомили з психологічними особливостями, існуючими проблемами, особливостями формування світогляду даної категорії людей; звернули увагу на поняття травми, ПТСР (посттравматичного стресового розладу) і їх вплив на поведінку і стан здоров'я людей, наслідками травми для різних категорій людей, шляхами реагування, методами попередження вторинної травми; розглянули ознаки психологічної травми і методи роботи, профілактик і підтримки людини з різними проявами травматичної поведінки; окремим блоком були розглянуті законодавчі основи статусу ВПО, їх прав.

2 день: Учасники отримали знання та розвинули свої професійні навички з наступних тем: основи соціальної роботи з ВПО, в тому числі з ВПО у МКП; методики, особливості, методи проведення інформаційно – просвітницької роботи з ВПО; особливості сприйняття інформації ВПО через призму менталітету, умов й особливостей життя; шляхи і канали комунікації у МКП; поняття команда, ознаки команди, розподіл ролей; проведення вправ на командоформування; визначили методи, шляхи формування довіри до соціального працівника в роботі з ВПО; розглянули поняття імідж соціального працівника і на практиці опрацювали його складові; організація роботи мультидисциплінарної команди, її функції і завдання.

3 день: звернули увагу на базові потреби людини, методи діагностики незадоволених потреб; опрацювали вправи на мотивування людей до прийняття соціальних послуг; здійснили виїзне заняття в МКП; виконали практичні вправи на виявлення потреб людей, на встановлення довіри, навчилися використовувати методиці проведення фокус-групи; оформлювати акт обстеження; вчилися веденню діалогу, комунікація соціального працівника і родини ВПО;

4 день. Вчилися робити: аналіз результатів виїзного заняття; аналіз потреб ВПО у МКП, здійснювали опрацювання шляхів і методів задоволення потреб ВПО; виконували вправи на організацію сприйняття клієнтами інформації про шляхи реалізації своїх прав ВПО у громаді; проводили інформаційно-роз'яснювальну роботу з ВПО за місцем проживання згідно запитів.

5 день: здійснювали спостереження за

ВПО під час культурних заходів; виявлення особливостей комунікації, тенденцій поведінки; проведення індивідуального консультування ВПО; визначали основні напрямки роботи соціального працівника в мультидисциплінарній команді з ВПО.

Розкриємо проблемні питання, які виникли під час проведення тренінгу: 1. Багато питань виникало до представників соціального захисту населення, медичних працівників, представників пенсійного фонду. Питання не входять до компетенції центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та служби у справах дітей. Тому важливо представників цих структур включити в склад мультидисциплінарних команд, які будуть виїжджати в МКП для ВПО; 2. Багато питань у ВПО було щодо придбання медичних препаратів, медтехніки, лікування. Існує потреба у матеріальній допомозі в кожному конкретному випадку; 3. Потрібне стимулювання споживання соціальних послуг у ВПО і конкретне виконання хоча б частини побажань для вирішення потреб побуту, комунікації, донесення інформації, організація ВПО. Для цього потрібна як координація послуг, так і залучення матеріальних ресурсів і засобів комунікації, яких в МКП немає (ТБ, радіо, Інтернет, газети, буклети).

Результати навчання: кожен день змінювалася атмосфера на тренінгу на більш теплу і менш напружену, у людей виникли теплі і довірливі стосунки між собою, мультидисциплінарні бригади склалися. У учасників навчального курсу змінилося розуміння своєї ролі в інформаційно-роз'яснювальній роботі з ВПО: від психологічної підтримки до впевненості, що ВПО потрібно надавати комплексну допомогу, переходити від підтримки і допомоги до самопомоги. Фахівці стали обізнаними щодо взаємодії і функціоналу служб. Задавалися конкретні питання щодо організації виїзду команд. Змінилась мотивація на роботу з ВПО на позитивну. Цікавість викликали питання: імідж соціальних працівників, спілкування з ВПО; теоретичні основи надання соціальних послуг; практична підготовка до оцінки потреб і виїзду в МКП; вправи на профілактику стресу і професійне вигорання, згуртування команд.

Список використаної літератури

1. Трубавіна І.М., Куратченко І.Є. Методичні рекомендації до організації та проведення інформаційно-роз'яснювальної соціальної роботи для внутрішньо переміщених осіб. Бердянськ-Харків, 2017. 37с.